

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 - 5067

Z KUŞAĞININ OKUMA TERCİHLERİ READING PREFERENCES OF GENERATION Z Gülcan GÜLTEKİN*

*MEB, Sınıf Öğretmeni

Ayfer ŞAHİN**

** Prof. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim
Bölümü, asahin@ahievran.edu.tr

Referans: Gültekin, G. , N., Şahin, A. (2022). "Z Kuşağının Okuma Tercihleri". *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 29-45.

Gönderilme Tarihi: 25.08.2021

Kabul Tarihi : 30.06.2022

Özet:

İnsanlık tarihi boyunca, her kuşak önceki kuşağa göre daha fazla bilgi ve beceriye sahip olduğu için hızlı ilerleme sağlamış ve daha iyi şartlarda yaşamını devam ettirmiştir. İnsanın yaradılışı gereği amaçları, duyguları, ihtiyaçları ve çıkarları zaman ve şartlara göre hızla değiştiği için kuşaklar arası farklılıklar da buna paralel olarak değişikliğe uğramıştır. Genel olarak literatür tarandığında Z Kuşağı'nın 2000 yılı ve sonrasında doğmuş bir topluluğu kapsadığı görülmektedir. Z kuşağı, günlük hayatın hemen her noktasında yaygın olarak kullanılan teknolojiler ile iç içe yaşanan bir zaman diliminde doğan ve bunun getirdiği çeşitli özellikleri içinde barındıran bir kuşağı ifade etmektedir.

Bu çalışmada Z kuşağı bireylerinin okuma tercihlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden kültür analizi deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt

örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir’de öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Bu veriler betimsel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu okumaktan haz duyduğunu belirtmiştir. Öte yandan öğrenciler ders kitapları dışında en çok internet materyallerini okumayı tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Z kuşağının daha çok kitap okumak için beklediği ortam ise sessiz ortamdır. Araştırmaya katılan bireyler kitap fiyatları uygun olursa daha çok okuyabileceklerini belirtmişlerdir. Son olarak bireyler okuma alışkanlığı kazanmalarında

Anahtar Kelimeler: Kuşak, Z Kuşağı, Okuma, Okuma Alışkanlığı, Okuma Tercihi.

Abstract:

Throughout the history of humanity, since each generation has more knowledge and skills than the previous generation, it has made rapid progress and continued its life in better conditions. Since the aims, feelings, needs and interests of human beings have changed rapidly according to time and conditions, the differences between generations have also changed in parallel. When the literature is reviewed in general, it is seen that Generation Z covers a community born in 2000 and later. Generation Z refers to a generation that was born in a time period that is intertwined with the technologies that are widely used in almost every aspect of daily life and that includes various features brought by this.

This study was conducted to determine the reading preferences of the Z generation individuals. In the study, cultural analysis design, one of the qualitative research methods, was used. Criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was preferred in the formation of the study group. The study group of this research consists of students studying in Kırşehir. Research data were collected with an interview form consisting of semi-structured questions prepared by the researcher. These data were analyzed with descriptive content analysis. According to the findings, the majority of the individuals participating in the research stated that they enjoyed reading. On the other hand, students reported that they mostly prefer to read internet materials other than textbooks. The environment that the Z generation expects to read more books is the quiet environment. Individuals participating in the research stated that they could read more if the prices of the books were affordable. Finally, individuals stated that the people they think are most effective in gaining reading habits are their teachers and parents. This study is considered important as it enables the determination of the reading preferences of the Z generation.

Keywords: Generation, Z Generation, Reading, Reading Habit, Reading Preference.

Giriş

Yaşam tarzını belirleyen dünyaya gelen dönemdir ve bu dönem hangi nesle ait olduğunu gösterir. Zamanın farklılaşması ile insan hayatında sosyolojik, psikolojik

ve teknolojik olgular da değişmiştir. Tüm bu olgularla birlikte, yaşam koşullarının değişmesinde rol oynayan ana etken “eğitim” olmuştur. Aslan’a(2019) göre; olgular ve şartlar, zamanlar arasında kuşak farklılıkları oluşturmuş ve her kuşağın kendine özgü anlayış biçimleri ortaya çıkmıştır. Aynı tarihsel zamanda ve aralıklarda doğan, sosyal ve ekonomik hareketlerden oluşmuş zaman aralıklarına ya da belli bir sosyal gruba üye olanlar için yapılan tanımlamalara kuşak (jenerasyon) denilmektedir (Adıgüzel, Batur, Ekşili, 2014). Kuşak oluşumu genel olarak yaşa ve sosyolojik olgulara göre sınıflandırılmaktadır. Yaş grupları üzerinde sosyal, ekonomik, psikolojik, coğrafi faktörler dikkate alınarak incelemeler yapılmaktadır. Bu grupların hayata bakış açıları, beklentileri ile yaşam algıları, tepkileri üzerinde bilimsel verilerle sonuçlar elde edilmeye çalışılmaktadır. Yapılan çalışmalar neticesinde kuşakların belirgin özellikleri ortaya çıkarılmaktadır. Bu özellikler tüm kuşak bireylerine genellenmektedir. Ancak her kuşak içerisinde çeşitli değişkenler olabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca her ülkenin kuşak gelişimi de farklıdır. Ardıç ve Altun’a (2017) göre kuşakların özellikleri, ülkelerin gelişim düzeylerinden ve sosyo-kültürel özelliklerinden etkilenir. Bu nedenle ülkelerin kendi toplum özelliklerini göz önünde bulundurarak kuşak çalışmalarını yürütmeleri gerekmektedir.

Kuşakların sınıflandırılmasında genellemeler yapılmasını sağlayan durum aynı kültürel ve sosyal ortamları paylaşan, aynı yıllarda yaşayan bireylerin davranış benzerlikleridir. Farklı kuşakların bir arada yaşıyor olması kültürel zenginlikleri sağlamanın yanında farklı davranış kalıplarının yarattığı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Şimşek’e (2019) göre geçmişten günümüze araştırmacılar tarafından kuşaklar farklı tarih aralıklarında farklı isimlerle sınıflandırılmaktadır. Bu kuşaklar genel olarak şu şekilde isimlendirilmektedir: Gelenekselci kuşak, Bebek patlaması kuşağı, X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı.

Gelenekselci kuşak, 1925-1945 yılları arasında doğan, işsizlik ve kıtlık gibi finansal sorunlar içerisinde yaşayan, vatansever, otoriteye saygılı, güvenilir, toplum kurallarına uyumlu, sosyal ve ekonomik açıdan tutucu, sağlam bir iş ahlakına sahip olan bireyleri ifade etmektedir (Kırık ve Köyüstü, 2018). Bebek patlaması kuşağı, 1946–1964 yılları arasında doğan, iletişim, paylaşılan sorumluluklar ve takım çalışmasına önem veren, iyimser, idealist ve sadık bireyleri ifade etmektedir. X kuşağı, 1965–1979 yılları arası doğan, ebeveynlerine göre daha eğitilmiş, daha çalışkan, kişisel temizliğine özen gösteren, gerçekçi ve kanaatkâr bir yapıya sahip olan ve teknoloji çağından önce doğmalarına rağmen teknolojiyi günlük işleri için kullanabilen, değişimlere ayak uydurabilen, başarı odaklı bireyleri tanımlamaktadır. Ekşili ve Antalyalı’ya (2017) göre Y kuşağı ise 1980-1990 yılları arasında doğan, girişimci, bireyselliğe önem veren ve teknolojiye bağlı ve teknolojik imkânları rahatlıkla kullanabilen nesli ifade etmektedir. Taş, Demirdöğmez ve Küçükkoğlu’na (2017) göre dijital bir çağda dünyaya gelen, 2000 ve sonrası doğanların meydana getirdiği Z kuşağı bireylerinin aynı anda birçok işi yapabilme yeteneklerinin olduğu bilinmektedir. Kavalcı ve Ünal’a (2016) göre; yaratıcılıklarını kullanabilecekleri etkinlikler ilgilerini çeker. Teknolojinin onlara sunduğu yenilik ve çeşitlilikle beraber, doyumsuz ve kararsızdırlar. Karadoğan’a (2019) göre alışkın oldukları sosyal mecralardan uzak kalmaları yoksunluk belirtilerine neden olabilir.

Günümüzde sınıflandırılmaları olan bu kuşakların bir arada yaşıyor olması kültürel zenginlik sağlamaktadır. Kültürel zenginliğin yanında bu kuşaklar birçok alanda farklılık da göstermektedir. İlgi alanları, yetenekleri, yönelimleri birbirine benzememektedir. Bu kuşakların okuma alışkanlıkları ve tercihleri de farklıdır. Okuma, çağımızın önemli bir becerisidir. Çocukların erken yaşlarda okuma alışkanlığı edinebilmesi için ebeveynlerin tutumu ve yönlendirmesi, öğretmen tutumları ve sınıf ortamında yaptıkları etkinlikler, okuma materyallerin özellikleri, ekonomik şartlar ve toplumun kültürel yapısı gibi durumlar etkili olabilmektedir. Ayrıca okurun isteği, odaklanma düzeyi ve güdüsü verimli sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır.

Z kuşağı çocuklarının okuma tercihleri diğer kuşaklara göre çeşitlilik göstermektedir. Okumanın bireylerde alışkanlığa dönüştürülmesi için küçük yaşlarda kitaplarla buluşturulması önemlidir ve Z kuşağının kitap alternatifleri açısından şanslı olduğu düşünülürse bu kuşaktaki çocukların diğer kuşaktaki bireylere göre daha şanslı olduğu da söylenebilir. Z kuşağı bireyleri öğrenme sürecine doğrudan ve yaparak/yaşayarak dâhil olabilecekleri sosyal öğrenme ortamlarını benimseme eğilimi göstermektedir. Ülkemizde Z kuşağı, küreselleşmenin etkisiyle dünya gençliğiyle paralel bir gelişim göstermektedir.

Z kuşağı bireyleri teknolojik gelişmeleri yakından takip eden, internete olan bağlılığı oldukça fazla olan ve farklı iletişim kanallarıyla iletişim kuran bireyler olarak önceki kuşaklardan ayrılmaktadırlar. Konuşma, düşünme, öğrenme, büyüme ve tüketme açısından hızlı olan Z kuşağı bireyleri internet ve sosyal medyadan ayrı kaldıkları zamanı bir kayıp olarak görmektedirler. Birden fazla işi eşzamanlı olarak yürütebilme becerileri de oldukça yüksektir. Önceki kuşaklardan birçok yönden farklılık gösteren bu bireylerin okuma tercihlerinin de farklılık göstereceği düşünülmektedir. Alan yazında bu konu ile ilgili bir araştırmaya rastlanılmadığı için de böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışma Z kuşağının okuma tercihlerinin belirlenmesini sağladığı için önemli görülmektedir.

Araştırma ile çalışma kapsamına alınan ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin okuma tercihlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı çerçevesinde belirlenen alt amaçları ise aşağıda belirtilmiştir.

Z kuşağının okuma tercihleri nasıldır?

- 1- Z kuşağının okumayı tercih ettikleri kitap türleri hangileridir?
- 2- Z kuşağının okumaktan keyif almadıkları kitap türleri hangileridir?
- 3- Z kuşağının bir kitabı tercih etme sebepleri nelerdir?
- 4- Z kuşağının bir kitabı tercih etmeme sebepleri nelerdir?
- 5- Z kuşağının okurken tercih ettikleri okuma araçları nelerdir?
- 6- Z kuşağı nasıl bir ortamda okumayı tercih etmektedir?

1. Araştırmanın Yöntemi

Z kuşağı çocuklarının okuma tercihlerinin incelendiği bu nitel çalışmada kültür analizi deseni kullanılmıştır. Kültür analizi deseni amaç belirli bir grubun kültürünü tanımlama ve yorumlamadır. Bu tanımlama genellikle o kültüre özgü kavramlar, süreçler ve algılar çerçevesinde yapılır. Bu nedenle araştırmaya dâhil edilen katılımcıların kullandıkları yazılı ve sözlü dil, davranış kalıpları, algılan ve paylaştıkları

deneyimler bir araştırmanın odaklanabileceği alanlar olarak ortaya çıkar (Hancock, 2004, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.70).

1.1. Çalışma Grubu-Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir’de öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılar 2020–2021 eğitim öğretim yılında Kırşehir’de bulunan okullardan seçilmiştir. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örneklemin mantığı daha önceden belirlenmiş bazı ölçütleri karşılayan tüm durumları çalışmak ve gözden geçirmektir; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulması önemlidir (Patton, 2014). Bu çerçevede 40 öğrenci ile görüşülmüştür. Çalışmaya başlamadan önce ilgili birimlerden gereken izinler alınmıştır. Örneklemin ana kütleyi iyi temsil etmesini göz önünde bulundurarak mümkün olduğunca farklı sınıflarda okuyan öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır (Şimşek,2019). Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgilerin frekans dağılımları tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri

Demografik özellikler	N=40	f
Cinsiyet	Kadın	22
	Erkek	18
Okul	İlkokul	15
	Ortaokul	10
	Lise	12
	Üniversite	3
Anne baba eğitim durumları		
Anne	İlkokul	10
	Ortaokul	7
	Lise	15
	Üniversite	8
Baba	İlkokul	10
	Ortaokul	9
	Lise	7
	Üniversite	14
Evde kendine ait kitaplığın var mı?	Evet	28
	Hayır	12
Okumaktan keyif alırsınız mı?	Evet	35
	Hayır	5
Düzenli bir kitap okuma alışkanlığınız var mı?	Evet	19
	Hayır	21
Ne sıklıkla kitap okursunuz?	Bazen	26
	Her gün	14

Okuma alışkanlığı	Öğretmen	22
kazanmada en etkili	Baba	10
olduğunu düşündüğün	Anne	8
kimdi?	Arkadaş	4
	Diğer	4
	Kardeş	3

Tablo 1’deki bulgular değerlendirildiğinde, 22 kadın ve 18 erkek olmak üzere toplamda 40 bireyden görüşme yöntemiyle veri toplandığı görülmektedir. Bireylerden 15’i ilkokul, 10’u ortaokul, 12’si lise ve 3’ü üniversite öğrencisidir. Katılımcıların anne eğitim durumlarına bakıldığında, ilkokul mezunu olan 10 kişi, ortaokul mezunu olan 7 kişi, lise mezunu olan 15 kişi ve üniversite mezunu olan 8 kişi bulunmaktadır. Katılımcıların baba eğitim durumlarına bakıldığında, ilkokul mezunu olan 10 kişi, ortaokul mezunu olan 9 kişi, lise mezunu olan 7 kişi ve üniversite mezunu olan 14 kişi bulunmaktadır.

Tabloya göre evde kitaplığı olan katılımcı 28, olmayan 12’dir. 35 katılımcı okumaktan keyif alırken, 5 katılımcı okumaktan keyif almadığını ifade etmiştir. Düzenli olarak kitap okuyan 19 katılımcıdır. Bunun yanında 21 katılımcı düzenli olarak kitap okumamaktadır. “Ne sıklıkla kitap okursunuz?” sorusuna ise 26 katılımcı bazen derken 14 katılımcı her gün cevabını vermiştir. Okuma alışkanlığı kazanmalarında en etkili olan öğretmenleri (f= 22) ve anne-babaları (f=18)’dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında Z kuşağı çocuklarının okuma tercihlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu tür görüşme tekniği ile yapılacak tüm görüşmelerde kullanılmak üzere sorular hazırlanmaktadır. Bu sorular görüşülecek olan kişilere aynı sıra ile sorulur, ancak görüşülen kişinin görüşme sırasında soruları istediği gibi yanıtlamasına izin verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veriler çalışma grubuna alınan 40 öğrenci ile yapılan görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların rahat ve objektif bir şekilde cevap verebilmeleri için düşüncelerini yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir.

Son şekli verilen görüşme formunda; “Bugüne kadar okuduğun kitaplar içerisinde en sevdiğin, ya da seni en çok etkileyen kitaplar hangileridir? Bugüne kadar okuduğun kitaplar içerisinde hoşlanmadığın, sıkıcı bulduğun kitaplar hangileridir? Okumayı tercih ettiğin okuma araçları (basılı kitap, dijital kitap, internet materyalleri vb) nelerdir? Hangi şartlar oluşursa daha çok okuyacağını düşünüyorsun?” gibi sorular yer almaktadır.

1.2. Verilerin Analizi

Katılımcılara görüşme soruları hakkında kısaca bilgi verildikten sonra maddelerde istenenleri kendilerine göre yanıtlamaları belirtilmiştir. Katılımcıların görüşme sorularındaki maddeleri yanıtlama süresi yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Betimsel analizde araştırma veya görüşme sorularından hareketle analiz için çerçeve oluşturulmuştur.

2. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, Z kuşağı bireylerinin okumayı tercih ettiği ve etmediği kitap türlerine, okul dışında tercih ettiği okuma araçlarına ve hangi şartlar oluşursa daha çok okuyacaklarına yönelik görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Birinci araştırma sorusunda katılımcılara okumayı tercih ettikleri kitap türleri sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 2'de görüldüğü gibidir:

Tablo 2. Tercih Edilen Kitap Türleri

Kitap türleri	
Macera	35
Komedi	22
Bilimkurgu-Fantastik	18
Korku	11
Polisiye	9
Şiir	8
Tarih	6
Sporla ilgili	6
Dini kitaplar	6
Aşk-Romantik	4
Cinayet	2

Tablo 2'deki bulgular değerlendirildiğinde, macera türünün 35, komedi türünün 22 ve bilim kurgu-fantastik türünün 18 katılımcı tarafından tercih edildiği görülmektedir. Cinayet içerikli kitaplar ise katılımcıların en az tercih ettikleri (f=2) kitap türü olmuştur. Katılımcılardan bazılarının konuyla ilgili görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Katılımcı Ö2: "...Macera türünde kitaplar okumak beni çok heyecanlandırıyor. Kendimi hikâyenin içinde hissediyorum. Bir kitap alacağım zaman kitabın arka kapağını okurum ve macera içerikli değilse tercih etmem. Ayrıca okuduğum macera türünde bir kitabı arkadaşlarıma anlatmaktan da çok hoşlanıyorum."

Katılımcı Ö37: "... Genellikle komedi türünde kitaplar okumayı tercih ediyorum. Gülmeyi çok seviyorum ve bu türü okurken keyif alıyorum. Mesela fıkra okuyup arkadaşlarımla paylaşmak bana çok eğlenceli geliyor." demiştir.

Araştırmanın ikinci sorusunda katılımcılara okumaktan keyif almadıkları kitap türleri sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 3'te görüldüğü gibidir:

Tablo 3. Okumaktan Keyif Alınmayan Kitap Türleri

Kitap türleri	N=40	f
Cinayet		25
Şiir		22
Aşk-Romantik		22
Tarih		21
Korku		20
Sporla ilgili		18
Kurmaca yapıtlar		18
Dini kitaplar		16

Polisiye	16
Bilimkurgu-fantastik	12
Komedi	5
Macera	2

Tablo 3'teki bulgular değerlendirildiğinde, cinayet türünün (f= 25) ve şiir, aşk ve romantik türlerinin (f=22) katılımcılar tarafından çok tercih edilmediği belirlenmiştir. Katılımcılardan bazılarının bu konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

Katılımcı Ö7:“...Cinayet konulu kitaplar okumayı sevmiyorum. Eğer okuduğum bir kitabın içeriğinde cinayet varsa geriliyorum, kitabı okumak istemiyorum. Okuduğumda etkisinde kalıyorum. Daha eğlenceli, keyifli kitap okumak varken gerilim türünde kitap okumayı gereksiz buluyorum.”

Katılımcı Ö22:“...Bir kitabı alacağım zaman aşk ve romantik türlerinde kitaplar ilgimi çekmiyor. Sıkıcı buluyorum, tercih etmiyorum.” demiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusunda katılımcılara bir kitabı tercih etme nedenleri sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 4'te görüldüğü sunulmuştur:

Tablo 4. Bir Kitabı Tercih Etme Nedenleri

Kod	Kategori	N=40	f
İçerik			21
	Sürükleyici		12
	İlgi çekici		5
	Kurgusu güzel		4
Konu			19
	Bilgilendirici		7
	Şaşkınlık verici		5
	Eğlenceli		5
	Gerçek hikâye		2

Tablo 4'teki bulgular değerlendirildiğinde, tercih edilen kitaplar içerisinde içerik olarak en sevilen ve etkilenen kitap türlerinin sürükleyici ve ilgi çekici olması önemli görülmektedir. Konu olarak tercih edilen kitap türleri ise bilgilendirici ve şaşkınlık verici kitaplardır. Katılımcıların verdiği cevaplardan bazıları aşağıda örneklendirilmiştir:

Katılımcı Ö5:“...Okuduğum kitap sürükleyici olmalı. Elimden düşürmemeliyim. Merak edip sonunu getirmeliyim. Sürükleyici ve ilgi çekici değilse yarıda bırakırım.”

Katılımcı Ö16:“...Kurgusal eserlerden çok hoşlanmıyorum. Bir kitabı bitirdiğimde birçok şey öğrenmeliyim. Bunun için bilgilendirici kitapları tercih ederim. Not alarak okurum ve bana bir şeyler kattığına inandığım için de kitabı keyifle bitiririm. Yeni öğrendiğim bilgileri de çevremle muhakkak paylaşıyorum.” demiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusunda katılımcılara bir kitabı tercih etmeme nedenleri sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 5'te görüldüğü gibidir:

Tablo 5. Bir Kitabı Tercih Etmeme Nedenleri

Kod	Kategori	N=40	f
İçerik	Sade ve basit		10
	Kurgusu güzel değil		2
Konu			15
	Sıkıcı		7
	İlgi çekici değil		3
	Karışık		2
	Gerçekçi değil		2
Baskı	Akıcı değil		1
	Yazı puntosu çok küçük		2
Sevmediğim kitap olmadı			11

Tablo 5'teki bulgular değerlendirildiğinde, bir kitabın tercih edilmeme nedenleri arasında içeriğinin sade ve basit (f=10), konusunun sıkıcı (f=7) olması görülmektedir. Ayrıca yazı puntosu küçük (f=2) olan kitaplar da tercih edilmemektedir. Sevmediğim kitap olmadı diyen de 11 katılımcı olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan bazılarının konuyla ilgili görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Katılımcı Ö1: "...Kitabın konusu akıcı olmalı ve merak uyandırmalı. Sıkıldığım zaman kitabı okumayı bırakırım."

Katılımcı Ö40: "...Kitap alacağım zaman yazı büyüklüğüne dikkat ederim. Eğer küçük puntoluysa almam. Küçük punto ile yazılan kitapları okumayı sıkıcı ve yorucu buluyorum." demiştir.

Araştırmanın beşinci sorusunda katılımcılara tercih ettikleri okuma araçları sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 6'da görüldüğü gibidir:

Tablo 6. Tercih Ettikleri Okuma Araçları

Kod	Kategori	N=40	f
Dijital			25
	İnternet materyalleri		12
	Dijital kitap		8
	Telefon		5
Basılı			15

Tablo 6'daki bulgular değerlendirildiğinde, dijital okuma araçlarının (f= 25), basılı okuma araçlarından (f=15) daha çok tercih edildiği saptanmıştır. Dijital okuma araçlarından ise en çok internet materyallerinin (f=12) ve dijital kitapların (f=8) tercih edildiği belirlenmiştir. Katılımcılardan bazılarının okuma araçları tercihi ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

Katılımcı Ö9: "...Genellikle dijital okuma araçlarını tercih ediyorum çünkü ulaşmak daha kolay. Ayrıca maddi olarak da dijital okuma araçlarından birçok kitaba ücretsiz olarak

ulaşabiliyorum. İstedğim her yerde kitaba ulaşma imkânı bulabiliyorum. Bunun için de en çok dijital okuma araçlarını tercih ediyorum.”

Katılımcı Ö33:“...Basılı kitap okumaktan daha çok keyif alıyorum. Kitaba dokunmak, sayfalarını çevirmek bana dijital kitaplara göre daha çok haz veriyor.” demıştır.

Araştırmanın yedinci sorusunda katılımcılara okuma için bekledikleri ortam sorulmuştur. Verilen seçeneklere yönelik yanıtların dağılımı Tablo 7’de görüldüğü gibidir:

Tablo 7.Okuma İçin Tercih Edilen Ortam

Kod	Kategori	N=40 f
Mekân	Sessiz bir ortam olmalı	22
	Çevrede kitap okuyan olmalı	14
	Uygun bir ortam olmalı	3
	Yanımda hiç kimse olmamalı	2
	Ortamda televizyon vb. olmamalı	2
		1
Beklentiler	Ödül olmalı	10
	Kitap fiyatları uygun olmalı	3
	Daha çok kitap olmalı	3
	Sınavım olmamalı	2
		2
Özel Şartlar	Dersim olmamalı	6
	İnternet olmalı	2
	Kendime ait odam olmalı	2
		2
Her ortamda, her durumda okurum		2

Tablo 7’deki bulgular değerlendirildiğinde, okuma için beklenen ortamda en çok mekân (f=22) ile ilgili cevaplara yer verildiği görülmektedir. Sessiz bir ortamı tercih eden 14 katılımcı, çevresinde kitap okuyan kişiler olmasını isteyen 3 katılımcı bulunmaktadır. Daha çok kitap okumak için beklenenler arasında ödül bekleyen ve kitap fiyatlarının uygun olmasını isteyen 3 katılımcı bulunmaktadır. Ayrıca dersleri olmazsa ve kendilerine ait oda olursa daha çok okuyacağını belirten 2 katılımcı olduğu görülmektedir. Her ortamda kitap okurum diye belirten de 2 katılımcı olduğu saptanmıştır. Katılımcılardan bazılarının okuma için bekledikleri ortam ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

Katılımcı Ö6:“...Kitap okuduğum ortam muhakkak sessiz olmalı. Televizyon açıksa veya etrafta birileri varsa dikkatim dağılır. Bir süre sonra okumayı bırakırım. Okuduğum ortamda ses olmamasına özellikle dikkat ederim. Bunun için de genelde kütüphanede kitap okumayı tercih ederim. ”

Katılımcı Ö11:“...Kitap okurken ortamın nasıl olduğu fark etmez. Her ortamda okurum. Kitap okurken bütün dikkatim okuduklarımda olur. Bunun için de ortamdan etkilenmem.” demıştır.

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Z kuşağının okuma tercihlerine ilişkin bireysel özelliklerinden kaynaklanan yönelimlerini yansıtmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu okumaktan haz duyduğunu belirtmiştir. Z kuşağı bireylerinin okumaktan keyif aldığı kitap türlerine bakıldığında en çok macera, komedi ve bilim kurgu-fantastik türünde kitaplar tercih ettiklerine ancak en az cinayet, şiir ve aşk-romantik kitaplarına yöneldikleri belirlenmiştir. Bayat ve Çetinkaya'nın (2018) araştırmasında, ortaokul öğrencilerinin daha çok macera, korku ve komedi türlerini okudukları ancak en az şiire ve aşk-romantizm türlerine yöneldikleri belirlenmiştir. Kana'nın (2015) araştırmasında ise daha çok roman, öykü, şiir, tiyatro, deneme ve sohbet türlerini sevdiğini söylemişlerdir. Bu sonuçlar her grubun birbirinden farklı yazınsal tür tercihlerinin olabileceğini göstermektedir. Z kuşağı bireylerinin özelliklerine bakıldığında hayatlarının teknoloji üzerine kurulu olduğu ve ondan bağımsız olamadıkları görülmektedir. Teknoloji hayatlarının her alanında olmazsa olmazlarıyken, piyasadaki kitapların içeriğinde teknolojinin ve bilimin olmaması onları kitaplara karşı ilgisiz kılacaktır. Bu nedenle günümüz kitaplarının Z kuşağı bireylerinin özellikleri bilinerek yazılması gerekmektedir.

Öğrencilerin ders kitapları dışında en çok internet materyallerini okumayı tercih etmeleri araştırmanın ortaya çıkardığı bir başka önemli sonuçtur. Yapılan başka çalışmalarda da öğrencilerin bilgisayar ve internet gibi teknolojik araçlarla daha çok zaman geçirdikleri ve bunun da okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Elkatmış (2018) tarafından yapılan çalışmada da katılımcılar dijital okumayı ilgi çekici, renkli, dinamik ve motive edici olması, bilgiye daha hızlı ulaşmayı sağlaması, pratik olması ve her zaman her yerde ulaşılabilir olması nedenleriyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İnternet materyallerini tercih eden ve aktif olarak kullanan Z kuşağı bireylerine araştırma ödevleri verilebilir.

Z kuşağının daha çok kitap okumak için beklediği ortamın sessiz ortam olması, okumanın rahatlama sürecinin bir parçası olarak görülmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu durum da okuma alışkanlığı adına olumludur. Reutzel ve Cooter (1992) da okuma için kullanılacak alanların rahat ve davet edici bir niteliğinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kartal vd. (2019) ise araştırmalarında ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin sessiz olan herhangi bir ortamda okuyabildiklerini belirlemişlerdir. Kütüphaneyi okuma ortamı olarak seçen öğrencilerin tamamı bu duruma kütüphanelerin sessiz oluşunu gerekçe göstermişlerdir. Kendi odalarını okuma ortamı olarak tercih eden öğrenciler, odalarının sessiz olduğunu, odalarında kendilerini rahat hissettiklerini ve okuma için en uygun ortamın kendilerine ait odaları olduğunu dile getirmişlerdir. Bu araştırmadaki katılımcıların okuma için bekledikleri ortam da bu nitelikleri çağrıştırmaktadır. Sessiz ortamda okumayı tercih eden Z kuşağı için sınıflarda okuma köşesi oluşturulabilir ve okul kütüphaneleri zenginleştirilebilir.

Araştırmaya katılan bireyler kitap fiyatları uygun olursa daha çok okuyabileceklerini belirtmişlerdir. Bu neden bir yönüyle ülkedeki kitap okuma kültürünü engelleyen bir

durum olarak ele alınabilir. Bayat ve Çetinkaya'nın (2018) araştırmasında ortaokul öğrencileri öyküler kısa olsaydı ve kitaplar ucuz olsaydı daha çok okuyabileceklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da aynı yönde bulgulara rastlanılmaktadır. Öğrencilere MEB tarafından ders kitapları ücretsiz olarak verilmektedir. Bunun yanında bireylerin ilgi alanlarına uygun hikâye kitapları da ücretsiz olarak dağıtılabilir. Ayrıca kitap okuyan kuşağın oluşturacağı insan kalitesinin zaman içinde ekonomik anlamda daha büyük getirilerinin olabileceği de dikkate alınmalıdır.

Araştırmada bireyler okuma alışkanlığı kazanmalarında en etkili olduğunu düşündükleri kişilerin öğretmenlerinin ve anne-babalarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum da okuma eğilimi olan bireylerin çevreleri tarafından desteklendiğini göstermektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bütüncül olarak bakıldığında Z kuşağı bireylerinin kültürel özelliklere ve yakın çevrelerinin sunduğu koşullara bağlı olarak bir okuma alışkanlığı biçimi geliştirdikleri görülmektedir. Kemiksiz'in (2018) bulgularına göre çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde başta aileler ve öğretmenler olmak üzere birçok unsurun etkisi vardır. Yalman, Özkan ve Başaran'ın (2015) araştırmasında bireylere okuma alışkanlığını kazandırma görevini üstlenmiş olan öğretmenlerin tavır ve davranışlarının bireyleri etkilediği sonucuna varılmıştır. Taş'ın (2018) araştırmasında ise okuma alışkanlığı kazanmada en etkili olan kişi olarak öğretmen en son sırada yer almaktadır ve bu araştırmayla örtüşmemektedir. Z kuşağı bireylerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında öğretmenlere, anne babalara büyük görev düşmektedir. Rol model olarak okuma davranışı sergilemeleri olumlu yönde etki edecektir. Okul yönetimi ailelerin de okul kütüphanelerini etkin kullanmalarını sağlayarak çocuklarıyla birlikte okuma etkinlikleri düzenleyebilir.

Bireylerin mevcut olduğu kuşağın özelliklerini iyi bilmek hem eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenlerken onları tanımak hem de en doğru uygulamaları yapmak için önemlidir. Eğitimde öğrencilerin başarısını sağlamak için eğitim-öğretim faaliyetleri Z kuşağı kitlesinin özellikleri göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Öğrencilerin okumaya ilişkin tercihlerini dikkate alan bir eğitim daha verimli olabilir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, O., Batur, H. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve Y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: Mobil yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 165-182.
- Ardıç, E. ve Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 12-30.
- Aslan, O. (2019). Z kuşağı çocuklarının matematik öğreniminde 'Çocuk Edebiyatı'. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 32-48.
- Bayat, N. ve Çetinkaya, G. (2018). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri. *Elementary Education Online*, 17(2), 984–1001.
- Brennen, R. L. ve Prediger, D. J. (1981). Coefficient kappa: Some Uses, misuses, and alternatives. *Educational and Psychological Measurement*, 41(1981), 687-699.
- Ekşili, N., Antalyalı, Ö. (2017). Türkiye’de Y kuşağı özelliklerini belirlemeye yönelik bir çalışma: Okul yöneticileri üzerine bir araştırma. *Humanities Sciences*, 12 (3), 90–111.
- Elkatmış, M. (2018). Sınıf öğretmenlerinin ekran okumaya yönelik görüşleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 203–222.
- Kana, F. (2015). Ortaokul öğrencilerinin okuma stillerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 548–556.
- Karadoğan, A. (2019). Z kuşağı ve öğretmenlik mesleği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 9–41. DOI: 10.31463/aicusbed.597636
- Kartal, H., Güner, F., Çelik, C., Soyuçok, M., Beşer, R. (2019). İlkokul ikinci sınıf öğrencilerinin okuma tercihleri ve kütüphanelerden beklentileri üzerine nitel bir inceleme. *Türk Kütüphaneciliği*, 33(4), 267–281. DOI: 10.24146/tk.597718
- Kavalcı, K. ve Ünal, S. (2016). Y ve Z kuşaklarının öğrenme stilleri ve tüketici karar verme tarzları açısından karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 1033–1050.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Türkçe derslerindeki temalarda öğrencilere okumaları tavsiye edilen kitaplar üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(10), 42-61
- Kırık, A. ve Köyüstü, S. (2018). Z kuşağı konusunda yapılmış tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1497–1518. DOI: 10.19145/e-gifder.443304
- Koç Akran, S. (2020). Türkiye’deki Z kuşakların eğitiminde ailenin rolü: Jean Jacques Rousseau’nun “Emile ya da eğitim üzerine” örneği. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 79-100. DI: 10.31463/aicusbed.731696

- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*, M. Bütün ve S. B. Demir, (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Reutzell, D. and Cooter, R. Jr. (1992). *Teaching children to read*. New Jersey: Merrill.
- Şimşek, G. (2019). Z kuşağının kişilik özellikleri ve kariyer değerlerinin incelenmesi (Beykent Üniversitesi Öğrencileri Örneği), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Taş, H. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(3), 1947–1975.
- Taş, H, Demirdöğmez, M. ve Küçüköğlü, M. (2017). Geleceğimiz olan z kuşağının çalışma hayatı muhtemel etkileri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 1031-1048. DOI: 10.26466/opus.370345
- Yalman, M. Özkan, E. ve Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 19 (61), 463-478
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

It is thought that the reading preferences of the z generation individuals, who differ from the previous generations in many ways, will also differ. Since there is no research on this subject in the literature, such a study was needed. This study is considered important as it enables the determination of the reading preferences of the Z generation.

The aim of the research is to determine the reading preferences of primary, secondary and high school students included in the study.

Method

In this qualitative study examining the reading preferences of generation Z children, the culture analysis design was used.

Findings

It is seen that the adventure genre was chosen by 35 participants, the comedy genre 22, and the science fiction-fantasy genre by 18 participants. Looking at the other preferred book genres, 2 participants chose the murder genre and it was the least preferred genre. It is considered important that the most popular and affected book types among the preferred books are immersive and interesting. The preferred types of books are informative and surprising books. Among the reasons why a book is not preferred, it is seen that the content is plain and simple (f=10) and the subject is boring (f=7). In addition, books with small font size (f=2) are not preferred. It is seen that there are 11 participants who do not have a book they do not like. It is seen that digital reading tools are preferred by 25 students and printed reading tools by 15 students. It is seen that internet materials (f=12) and digital books (f=8) are the most preferred digital reading tools. In the expected environment for reading, it is seen that the answer is mostly space (f=22). There are 14 participants who prefer a quiet environment, and 3 participants who want to have people reading books around. Among those who are expected to read more books, there are 3 participants who are waiting for an award and want the book prices to be affordable. It is also seen that there are 2 participants who stated that they would read more if they did not have classes and had their own room. It was determined that there were 2 participants who stated that they read books in every environment.

Conclusion and Discussion

The majority of the juniors in the study stated that they enjoyed reading. Looking at the types of books that Generation Z people enjoy reading, it has been determined that they prefer books in the genre of adventure, comedy and science fiction-fantasy, but at least turn to books of murder, poetry and love-romance. In a study by Bayat and Çetinkaya (2018), it was determined that secondary school students read more adventure, horror and comedy genres, but at least turned to poetry and love-romance genres. In Kana's (2015) research, they said they liked the genres of novels, short stories, poetry, theatre, essays and conversation. These results show that each group may have different literary species preferences. Looking at the characteristics of

Generation Z individuals, it is seen that their lives are based on technology and they cannot be independent of it. While technology is essential in all aspects of their lives, the lack of technology and science in the content of books on the market will make them indifferent to books. For this reason, modern books should be written by knowing the characteristics of Generation Z individuals.

Another important result of the study is that students prefer to read the most internet materials other than textbooks. In other studies, it has been found that students spend more time with technological tools such as computers and the internet, which in turn affects their reading habits and preferences. Elkatmış (2018) study conducted by participants to read interesting digital, colorful, dynamic, and motivating information to reach as enables faster, be practical and anytime, anywhere can be accessed for reasons that have stated that they prefer. Research assignments may be given to Generation Z individuals who prefer and actively use Internet materials.

The fact that the environment in which Generation Z is waiting to read more books is a quiet environment may be due to the fact that reading is seen as part of the relaxation process, which is also positive for the habit of reading. Reutzell and Cooter (1992) state that areas to be used for reading should have a comfortable and inviting quality. In a study by Kartal and his friends (2019), primary school sophomores stated that they can read in any environment that is quiet. All of the students who chose the library as a reading environment cited this situation as the reason for the quietness of the libraries. Students who prefer their own rooms as a reading environment expressed that their rooms are quiet, that they feel comfortable in their rooms and that the most suitable environment for reading is their own rooms. The environment in which participants in this study wait for reading also evokes these qualities. For Generation Z, who prefer to read in a quiet environment, a reading corner can be created in classrooms and school libraries can be enriched.

Individuals participating in the study stated that they can read more if book prices are appropriate. In some ways, this can be treated as a situation that hinders the culture of reading books in the country. In a study by Bayat and Çetinkaya (2018), Middle School students stated that they could read more if the stories were short and the books were cheap. In this study, findings in the same direction are found. Textbooks are provided to students free of charge by the Ministry of Education. In addition, storybooks suitable for individuals' interests can also be distributed free of charge. It should also be taken into account that the quality of people that the generation reading books will create can have greater economic returns over time.

In the study, individuals stated that the people they think are most effective in gaining the habit of Reading are their teachers and parents. This suggests that individuals with a tendency to read are supported by their environment. A holistic view of the results obtained from the research shows that Generation Z individuals develop a form of reading habits depending on cultural characteristics and the conditions presented by their immediate environment. According to the findings of Boneless (2018), many elements, especially families and teachers, have an impact on the process of giving children the habit of reading. In Yalman, Özkan and Başaran's (2015) research, it was concluded that the attitudes and behaviors of teachers who were tasked with giving

individuals the habit of reading affect individuals. In stone's (2018) research, the teacher ranks last as the most effective person in gaining the habit of reading and does not coincide with this research. Teachers and parents have a great task in getting people of Generation Z into the habit of reading. Their display of reading behavior as role models will have a positive impact. The school administration can also organize reading activities with their children, allowing families to use the school libraries effectively.